الزامات سازمانی بهداری رزمی نیروهای مسلح در مواجهه با تهدیدات نظامی آتی: یک مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوی

محمود چاقری[1]، شهرام توفیقی[2]، علی عقیقی[1]

۱- دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا...(عج)، تهران، ایران . ۲- مرکز تحقیقات مدیریت سلامت، پژوهشگاه طب نظامی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا...(عج)، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله
مروری

تاریخچه مقاله
دریافت : ۱۳۹۴/۵/۱۵
پذیرش : ۱۳۹۴/۹/۲۰

کلید واژگان
بهداری رزمی، نبرد نامتقارن، تهدید، الزامات سازمانی.

نویسنده مسئول

Email:
mchaghary@gmail.com

چکیده

مقدمه: با وجود صلح‌آمیز بودن فعالیت‌های هسته‌ای ایران، آمریکا و اسرائیل و متحدان‌شان بارها آن را تهدید به حمله نظامی نموده‌اند. در این میان لازم است بهداری رزمی نیروهای مسلح ایران، همگام با سایر یگان‌های نظامی کشور، از آمادگی کامل جهت حمایت های امدادی، بهداشتی و درمانی برخوردار باشد. این تحقیق کوشیده است الزامات سازمانی لازم برای ارتقاء آمادگی بهداری رزمی نیروهای مسلح ایران را ارائه دهد.

روش کار: تحقیق حاضر تحلیلی-کاربردی از نوع آینده‌پژوهی بوده،گردآوری داده‌ها از بانک های اطلاعاتی شامل: مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی(SID)، گوگل اسکولار(Googlescholar)، پاپ مد (Pub Med)، بانک های اطلاعاتی عمومی و نیز مطالب و اخبار منتشر شده، انجام گرفته است. جامعه تحقیق شامل کلیه مطالب در زمینه تهدیدات نظامی علیه ایران و ویژگی‌های بهداری رزمی در نبرد نامتقارن بوده، نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند انجام‌شده و گزاره‌ها به‌عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. در این تحقیق اطلاعات، در دو زمینه تهدیدات نظامی علیه ایران و بهداری رزمی در نبرد نامتقارن گردآوری‌شده است. تحلیل اطلاعات به روش تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از بسط نظام مقوله‌ای استقرائی(Induction Analysis) صورت گرفته است. در این مقاله با کدگذاری مقوله‌ها و با توجه به نوع تهدیدات موجود و اصول حاکم بر بهداری رزمی درنبرد نامتقارن به تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و بحث پیرامون الزامات بهداری رزمی ایران پرداخته‌شده است.

یافته‌ها: بهداری رزمی درنبرد نامتقارن از اصولی چون چالاکی، ساخت ارگانیک، فنّاوری پیشرفته و پرتابل، تمرکز و رسمیت پائین، ساختار شبکه‌ای، برخورداری از فرماندهان مجرب و آشنا به فنون نظامی، برخورداری از ساختار متغیر و پراکنده و کوچک و نیز برخورداری از قدرت پیش‌بینی و واکنش سریع تبعیت می‌نماید. از طرف دیگر تهدیدات نظامی، عمدتاً از سوی بخش هوائی و دریایی علیه ایران متمرکز بوده و به‌صورت برق‌آسا و کوتاه‌مدت، دارای برنامه ریزی انعطاف‌پذیر، عملیات پویا، جنگ فضا محور، تسلیحات جدید، اجرای عملیات در دوردست ها و استفاده کمتر از نیروی زمینی از ویژگی‌های حملات نظامی آمریکا و متحدانش خواهد بود.

نتیجه‌گیری: تأکید هر چه بیشتر بر سرعت عمل، تجهیز شدن به وسایل امدادی مدرن و سیار، توسعه امداد هوائی و دریایی، تدارک دیدن مراکز امدادی درمانی مخفی، شناسایی مراکز نظامی مورد تهدید و کسب آمادگی‌های لازم، ارتقاء قدرت پیش‌بینی و واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های متغیر، آشنایی با مصدومیت‌های حاصل از تسلیحات جدید، آشنایی بیشتر با فنون استتار و اختفاء، توسعه و ارتقاء آموزش‌های خودامدادی و دگر امدادی، هماهنگی کامل با نظام بهداشتی درمانی و امدادی غیرنظامی و نیز توسعه مراکز درمانی سیار در سواحل جنوبی از راهبردهای اساسی برای ارتقاء توان بهداری رزمی نیروهای مسلح در مواجهه با تهدیدات آتی است.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

مقدمه

جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان کشوری مهم و استراتژیک در خاورمیانه بارها از سوی ایالات‌متحده و رژیم صهیونیستی، تهدید به حمله نظامی شده است. جلوگیری از شکل گیری نهضت جهانی اسلام و جلوگیری از هم پاشیدن ایدئولوژی امپریالیسم غرب و حفظ امنیت رژیم غاصب اسرائیل و دیگر هدف‌های متصورِ، موجب حضور آمریکا و متحدانش در منطقه خاورمیانه و مقابله با ایران اسلامی‌شده است [۱]. استقرار ناوهای مدرن جنگی آمریکا در خلیج‌فارس و نیز گسترش پایگاه‌های نظامی ناتو و ایالات‌متحده در کشورهای اطراف ایران، منجمله: بحرین، قطر، عربستان، امارات، افغانستان، عراق، قرقیزستان و اردن ضرورت تدوین استراتژی منظمی را برای رویارویی با چنین هجمه وسیعی فراهم نموده است [۲]. در این میان لازم است بهداری رزمی نیروهای مسلح، نوع تهدیدات نظامی احتمالی، هدف و چگونگی اجرای آن‌ها را به‌طور مداوم و مستمر، کشف و بررسی نموده و تمهیدات لازم برای خدمت‌رسانی به رزمندگان اسلام در شرایط لازم را بیندیشد و با به‌کارگیری بهترین فن‌ها و متناسب‌ترین تاکتیک‌ها، به‌گونه ای عمل نماید که میزان تلفات، مصدومیت‌ها و معلولیت ها در نیروهای خودی به حداقل رسیده و موجبات حمایت روانی لازم برای رزمندگان فراهم گردد [۳]. سازمان بهداری رزمی جهت حفظ و ارتقاء سلامت نیروهای مسلح لازم است در زمان صلح سیستم مدیریتی خود را تقویت نماید تا در زمان جنگ عملکردی بالا و درخور توجه داشته باشد. نکته حائز اهمیت اینکه راهبردهای بهداری رزمی، موضوعی مجزا از راهبردهای نظامی نیست. جهت برنامه‌ریزی در مورد نحوه امداد و انتقال یا هرگونه آمادگی برای بهداری رزمی، در ابتدا لازم است نوع و نحوه تهدیدات نظامی دشمنان شناسایی‌شده و مطابق با آسیب‌های احتمالی، اقدامات لازم برای ارتقاء عملکرد بهداری رزمی در زمان حمله صورت پذیرد. از آنجائی که نبرد احتمالی ایران با آمریکا، رژیم صهیونیستی و متحدانشان از نوع نبرد نامتقارن خواهد بود، لازم است بهداری رزمی نیروهای مسلح، خود را برای خدمات‌رسانی در حملات زمینی، هوائی، دریایی، موشکی و نیز اقدامات تروریستی و خرابکارانه [۴]، با بهره‌گیری از اصول نبرد نامتقارن و با رویکرد تسلیحات نامتعارف، آماده نماید.

روش کار

تحقیق حاضر، تحلیلی-کاربردی از نوع آینده‌پژوهی بوده و بر اساس سوابق کاری و مطالعاتی محققین مربوطه درزمینه تهدیدهای پیش روی ایران، نبرد نامتقارن و عملکردهای بهداری رزمی، گردآوری‌شده است. مطالعات آینده پژوهی حوزه ای بین‌رشته‌ای است و با طیف گسترده‌ای از دیدگاه‌ها پیرامون آینده‌های محتمل، ممکن و مرجح ارتباط دارد.

جامعه مطالعه شامل کلیه مطالب منتشرشده درزمینه ویژگی‌های بهداری رزمی و تهدیدات نظامی علیه ایران بوده جهت گردآوری داده‌ها از بانک‌های اطلاعاتی شامل: مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی(SID)، گوگل اسکولار[۱] پاپ مد[۲]، بانک‌های اطلاعاتی عمومی و نیز مطالب و اخبار منتشر شده با استفاده از کلمات کلیدی "بهداری رزمی، نبرد نامتقارن، تهدیدهای نظامی علیه ایران" و نیز "medicine system Military health service system, Asymmetric, war" استفاده شده است. جهت گردآوری داده‌ها در این تحقیق از ۱۳ منبع فارسی و ۹ منبع انگلیسی به‌عنوان منابع اصلی و ۵ منبع فارسی و ۳ منبع انگلیسی به عنوان منابع مرتبط استفاده‌شده است. جامعه تحقیق شامل کلیه مطالب منتشرشده در زمینه تهدیدات نظامی علیه ایران و ویژگی‌های بهداری رزمی در نبرد نامتقارن بوده نمونه گیری به‌صورت هدفمند انجام‌شده و گزاره‌ها به‌عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. در این تحقیق اطلاعات، در دو زمینه تهدیدات نظامی علیه ایران و بهداری رزمی درنبرد نامتقارن گردآوری‌شده است. تحلیل اطلاعات به روش تحلیل محتوای کیفی و با استفاده از بسط نظام مقوله‌ای استقرائی[۳] صورت گرفته است[۵]. ایده اصلی در این روش، فرمول‌بندی معیارهای تعریف‌شده است که از پیشینه نظری و پرسش تحقیق به دست می‌آید و در این زمینه جنبه‌های متنی موارد موردبررسی محاسبه می‌شوند. علاوه بر این معیارها، مواد موردبررسی موردتوجه قرارمی گیرند و مقولات، مرحله‌به‌مرحله و به طور آزمایشی استخراج می‌شوند.

با تجزیه‌وتحلیل داده‌های به‌دست‌آمده و بهره‌گیری از نظرات و تفاسیر اساتید فن، با کد گزاری مقوله‌ها و با توجه به نوع تهدیدات موجود و اصول حاکم بر بهداری رزمی درنبرد نامتقارن به تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و بحث پیرامون نتایج پرداخته شده و الزامات سازمانی بهداری رزمی ایران، با استفاده از نظرات ۸ نفر از دانشجویان دکترای مدیریت خدمات بهداشتی درمانی نظامی، ارائه‌شده است.

یافته‌ها

۱- نتایج مربوط به مفاهیم، برنامه‌ها و اقدامات کلی بهداری رزمی در نبرد نامتقارن: بهداری رزمی سازمانی است چالاک و منعطف باقابلیت انطباق بالا در مواجهه با تغییرات محیطی که مأموریت آن ارائه هرگونه خدمات درمانی در هر زمان و در هر مکان هست [۶]. ویژگی‌ها و خصوصیات کلی

۱- Google scholar
۲- Pub med
۳- Induction Analysis

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

بهداشت و درمان درنبرد نامتقارن عبارت است از:
الف) خطرپذیری معقول و حساب‌شده، ایجاد مراکز درمانی غیرخطی، دادن استقلال به مراکز درمانی و بهداشتی در تصمیم‌گیری و تقسیم‌بندی مناطق و منطقه‌ای کردن جبهه، اجرای عملیات امداد و انتقال سریع و برق‌آسا.
ب) افزایش قدرت تحرک در ترابری عملیات امداد و انتقال با استفاده از بالگرد و هواپیمای امداد، با چابکی و سرعت عمل، با مهارت یدی، خودکفایی و خوداتکایی، مهندسی مخابرات و الکترونیک و امکانات پروازی سبک و سیار واکنش سریع [۷].
بهداری رزمی در نبرد نامتقارن سازمانی است غیر کلاسیک، متغیر، با ساختار شبکه‌ای، متکی بر نیروی انسانی زبده و سامانه‌های ناب و چالاک [۸]. تشکیلات بهداری رزمی درنبرد نامتقارن بایستی مبتنی بر یگان‌های کوچک با فن‌آوری جدید باشد تا موجب ابتکار و خلاقیت و خودمختاری در رده های عمل‌کننده گردد. بهداری رزمی درنبرد نامتقارن بایستی از قدرت پیش‌بینی و واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های متغیر (چالاکی) برخوردار باشد. سازمان، تجهیزات و نیروی انسانی بهداری رزمی درنبرد نامتقارن، مدون و بدون تغییر نبوده و تشکیلات و سازمان‌دهی آن بسته به نوع تهدیدات و مراحل عملیات به‌طور مداوم در حالت تغییر خواهد بود [۷]. همچنین خود امدادی و دگر امدادی از اصول و مبانی بسیار ضروری و لازم برای بهداری رزمی درنبرد نامتقارن است [۳, ۷]. شناسایی و پیش‌بینی فضاها و محل‌های مناسب برای راه‌اندازی پست‌های امداد و اورژانس‌های کوچک و سیار در تمامی صحنه‌های نبرد که به‌صورت مداوم در حال تغییر خواهد بود، از وظایف اصلی و بسیار مهم فرماندهی بهداری رزمی درنبرد نامتقارن است. دکترین جدید بهداری رزمی درنبرد نامتقارن باید بر تثبیت وضع مصدوم و در صورت امکان بازگرداندن او به صحنه نبرد استوار باشد [۹]. ایمن‌سازی رزمندگان علیه بیماری‌های شایع و بیماری حادی که پس از نبرد شایع خواهند شد از نکات مهم بهداری رزمی درنبرد نامتقارن است [۱۰]. بهداری رزمی نیروهای مسلح درنبرد نامتقارن لازم است، از طریق تعامل با یگان‌های نظامی عمل‌کننده، از محل استقرار و اهداف نظامی دشمن در تمامی مراحل نبرد آگاه باشد [۱۱]. همچنین در شرایط جنگی، ساختارهای فرمانده محور، به‌واسطه افزایش سرعت تصمیم‌گیری، برای بهداری رزمی مناسب‌تر به نظر می‌رسد [۱۲]. جدول شماره (۱).

۲- نتایج مربوط به انواع تهدیدات نظامی علیه ایران و تاکتیک‌های مربوط به آن: ایالات‌متحده تلاش می کند تا استراتژی نظامی جهانی خود را به‌واسطه پیشرفت های فن نظامی از راه تمرکززدایی و فشردگی سلسله‌مراتب، سامانه های ضربتی دقیق، افزایش قابلیت مانور واحدها و عملیات جنگ اطلاعاتی، ارتقاء بخشد. برخی از عناصر ثابت و مهم انقلاب در امور نظامی در ارتش آمریکا عبارت‌اند از: مبانی جدید تسلیحاتی (لیزر فیبری، میکرو و یو، تسلیحات غیر کشنده، فن آوری رمزگذاری)، حس‌گرهای جدید و آمیختگی اطلاعات، فن آوری ای نامرئی سازی و استتار، پایگاه‌های نظامی کم هزینه و سریع‌الانتقال و سامانه‌های پرتاب هواپیماهای بدون سرنشین و موشک‌های کروز، جنگ فضامحور [۱۱]. امروزه سرعت در هدف‌گیری و حمله به آن، هدف‌گیری به کمک تصاویر عملیاتی بلادرنگ، برنامه‌ریزی انعطاف‌پذیر و عملیات پویا، اجرای عملیات در دوردست‌ها، مهمات هدایت‌شونده، استفاده کمتر از نیروی زمینی در مواجهه با تهدیدات نامتقارن، از برنامه‌های راهبردی آمریکا و سایر قدرت‌های نظامی است [۱۳]. از طرفی جنگ ۳۳ روزه اسرائیل-حزب ا... نشان داد، از آنجائی که درگیر شدن در جنگ چندماهه بار اقتصادی-اجتماعی بالائی برای رژیم صهیونیستی دارد، نبرد برق‌آسا و مقدم بودن حملات هوائی بر حملات زمینی از اولویت‌های نظامی رژیم صهیونیستی است[۱۴]. از آنجائی که حمله زمینی به ایران با دشواری های بسیاری همراه است، در سال‌های اخیر همه تهدیدات از سوی بخش هوائی و دریایی بر جمهوری اسلامی ایران متمرکزشده است. به‌طورکلی تهدیدات هوائی به دو شکل امکان‌پذیر خواهد بود، بمباران هوائی و حملات موشکی. از طرف دیگر تهدیدات هوائی با دو نوع استراتژی صورت خواهد گرفت، حملات استراتژیک و حملات تاکتیکی [۱۵]. یکی از درس‌های مهم تجربه سقوط صدام، ناموفق بودن استراتژی نظامی عراق در مقابله با دشمن قوی‌تر در داخل مرزهای کشور و اتخاذ موضعی تدافعی بود. در جنگ نامتقارن انتقال صحنه نبرد به خارج از مرزهای کشور می‌تواند نتایج بهتری حاصل نماید. علاوه بر این در جنگ بین ایران و آمریکا، تأسیسات هسته‌ای ایران تنها هدف آمریکا نخواهد بود. برخی از اهداف نظامی ایران مانند پایگاه‌های نظامی سپاه، پایگاه‌های دریایی ارتش، محل استقرار موشک های بالستیک شهاب ۳، در صدر اهداف آمریکا خواهد بود [۱۶]. انهدام نیروهای دریایی و زمینی در پایگاه‌های بندرعباس، ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ نیز اهداف بعدی آمریکا خواهد بود. آمریکا پس از تسلط بر تنگه هرمز به پایگاه ها و مراکز نظامی داخل ایران حمله خواهد نمود [۱۶] جدول شماره (۲).

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

جدول ۱: ویژگی‌ها، مقولات و کدهای استخراج‌شده در زمینه ویژگی‌های بهداری رزمی در نبرد نامتقارن

ویژگی‌ها	مقولات	کدها
بهداری رزمی سازمانی است منعطف	- سازمانی است منعطف. - سازمانی است غیرکلاسیک. - سازمانی است متغیر. - دارای تشکیلات و سازمان دهی متغیر. - با قابلیت انطباق بالا.	**انعطاف‌پذیر**
بهداری رزمی سازمانی است با قابلیت انطباق بالا		
آماده ارائه هرگونه خدمات درمانی		
آماده ارائه خدمات در هر زمان و در هر مکان		
دارای خطر پذیری معقول و حساب شده	- ارائه هرگونه خدمات درمانی. - متکیبرنیرویانسانیزبده. - متکیبرسیستم هایناب.	**تخصصی**
ایجاد مراکز درمانی غیر خطی		
دادن استقلال به مراکز درمانی و بهداشتی		
اجرای عملیات امداد و انتقال سریع و برق آسا	- سازمانی است چالاک. - اجرای عملیات امداد و انتقال سریع و برق آسا. - افزایش قدرت تحرک در ترابری عملیات امداد و انتقال. - واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های متغیر. - متکی بر سیستم های چالاک.	**واکنش سریع**
افزایش قدرت تحرک در ترابری عملیات امداد و انتقال		
سازمانی است غیرکلاسیک		
سازمانی است متغیر		
با ساختارشبکه ای	- ایجاد مراکز درمانی غیر خطی. - باساختارشبکه ای. - برخوردار از خود مختاری در رده های عمل کننده. - فضاها و محل ها به صورت مداوم در حال تغییر خواهد بود. - دادن استقلال به مراکز درمانی و بهداشتی.	**نامنظم**
متکی برنیروی انسانی زبده		
متکی برسیستم های ناب و چالاک		
دارای ابتکار و خلاقیت		
برخوردار از خود مختاری در رده های عمل کننده		
برخوردار از قدرت پیش‌بینی نسبت به وضعیت‌های متغیر	- ارائه خدمات در هر زمان. - ارائه خدمات در هر مکان.	**آماده**
واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های متغیر	- خطر پذیری معقول و حساب شده. - ساختار فرمانده محور. - آگاه از محل استقرار و اهداف نظامی دشمن.	**فرماندهان زبده**
دارای تشکیلات و سازمان دهی متغیر		
اصل بودن خود امدادی و دگرامدادی	- برخوردار از قدرت پیش‌بینی نسبت به وضعیت‌های متغیر. - شناسایی و پیش‌بینی فضاها و محل های مناسب.	**پیش بین**
شناسایی و پیش‌بینی فضاها و محل های مناسب		
فضاها و محل ها به صورت مداوم در حال تغییر خواهد بود	دارای ابتکار و خلاقیت	**خلاق**
تثبیت وضع مصدوم و در صورت امکان باز گرداندن او به صحنه نبرد	تثبیت وضع مصدوم و در صورت امکان باز گرداندن او به صحنه نبرد	**حفظ نیروی رزمی**
ایمن سازی رزمندگان برعلیه بیماری های شایع و بیماری هائی که پس از نبرد شایع خواهند شد	ایمن سازی رزمندگان برعلیه بیماری های شایع و بیماری هائی که پس از نبرد شایع خواهند شد.	**پیشگیری**
آگاه از محل استقرار و اهداف نظامی دشمن	اصل بودن خود امدادی و دگرامدادی	**توانمندسازی نیروهای رزمی**
ساختار فرمانده محور		

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

جدول ۲: ویژگی‌ها، مقولات و کدهای استخراج‌شده در زمینه ویژگی‌های حملات نظامی آتی دشمنان علیه جمهوری اسلامی ایران

ویژگی‌ها	مقوله‌ها	کدها
تأکید تهدیدات نظامی بر تمرکززدایی و فشردگی سلسله مراتب	- تاکید بر تمرکززدایی و فشردگی سلسله مراتب، برنامه‌ریزی انعطاف‌پذیر، افزایش قابلیت مانور واحدها	**ساختار سازمانی منعطف**
تهدیدات نظامی از سیستم های ضربتی دقیق برخوردار است	تاکید بر پایگاه های نظامی کم هزینه وسریع الانتقال سرعت در هدف گیری و حمله به آن، تاکید بر نبرد برق آسا	**تاکید بر سرعت عمل**
افزایش قابلیت مانور واحدهای نظامی		
تاکید بر عملیات جنگ اطلاعاتی		
برخورداری از مبانی جدید تسلیحاتی		
تاکید بر پایگاه های نظامی کم هزینه و سریع الانتقال	- برخوردار از سیستمهای ضربتی دقیق، تاکید بر عملیات جنگ اطلاعاتی، برخورداری از مبانی جدید تسلیحاتی - تاکید بر جنگ فضامحور	**تاکید بردقت حملات**
تاکید بر سیستم های پرتاب هواپیما های بدون سرنشین		
تاکید بر جنگ فضامحور		
سرعت در هدف گیری و حمله به آن	- تأکید بر سامانه‌های پرتاب هواپیماهای بدون سرنشین - اجرای عملیات در دوردست‌ها - استفاده کمتر از نیروی زمینی - مقدم بودن حملات هوائی	**تأکید بر حملات هوایی**
برنامه‌ریزی انعطاف‌پذیر		
اجرای عملیات در دوردست‌ها		
استفاده کمتر از نیروی زمینی		
تأکید بر نبرد برق‌آسا	احتمال حملات استراتژیک	**احتمال حمله به مراکز غیرنظامی**
مقدم بودن حملات هوائی	- احتمال حملات تاکتیکی -احتمال حمله به پایگاه‌ها و مراکز نظامی داخل ایران	**احتمال حمله به مراکز نظامی**
احتمال حملات استراتژیک	انتقال صحنه نبرد به خارج از مرزهای کشور	**جنگ خارج از مرز**
احتمال حملات تاکتیکی	- احتمال حمله به پایگاه‌های نظامی سپاه، پایگاه‌های دریایی ارتش، محل استقرار موشک‌های بالستیک - احتمال انهدام نیروهای دریایی و زمینی در پایگاه‌های بندرعباس، ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ	**احتمال حمله به مراکز نظامی حساس در جنوب کشور**
انتقال صحنه نبرد به خارج از مرزهای کشور	-	–
احتمال حمله به پایگاه‌های نظامی سپاه، پایگاه‌های دریایی ارتش، محل استقرار موشک‌های بالستیک	-	–
احتمال انهدام نیروهای دریایی و زمینی در پایگاه‌های بندرعباس، ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ	-	–
احتمال حمله به پایگاه‌ها و مراکز نظامی داخل ایران	-	–

بحث

الزامات بهداری رزمی درنبرد نامتقارن: بهداری رزمی در نبرد نامتقارن سازمانی است منعطف و انطباق پذیر، جهت حصول به این مقصد لازم است بهداری رزمی از ساختار ارگانیک و پویا برخوردار باشد. بدین‌منظور لازم است، از ساختاری شبکه‌ای برخوردار بوده و رسمیت و تمرکز در آن پائین باشد. تخصصی بودن بهداری رزمی، منوط به برخورداری از نیروی انسانی تخصصی و فن آوری مناسب هست که لازمه آن تربیت نیروهای تحصیل‌کرده در رشته‌های مختلف به همراه گذراندن دوره‌های تخصصی بهداری رزمی است. همچنین برخورداری از

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

جدول ۳: الزامات سازمانی بهداری رزمی بر اساس گزاره‌ها و کدهای استخراج‌شده در مورد ویژگی‌های بهداری رزمی درنبرد نامتقارن

کدها	الزامات سازمانی	مصادیق
انعطاف‌پذیر	برخورداری از ساختار ارگانیک و پویا	ساختار شبکه‌ای، تمرکز پائین، رسمیت پائین
تخصصی	برخورداری از نیروی انسانی تخصصی و فن آوری مناسب	- نیروهای تحصیل‌کرده در رشته‌های مختلف+گذراندن دوره‌های تخصصی بهداری رزمی. - برخورداری از جدیدترین تجهیزات. - برخورداری از مناسب‌ترین متدولوژی.
دارای واکنش سریع	برخورداری از فن آوری مناسب، تمرین مداوم	- برخورداری از فن آوری پرتابل. -رزمایش یگانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه).
نامنظم	تقسیم شدن به واحدهای کوچک	امدادگر رزمی، پست امداد ۳ نفره، اورژانس‌های ۵ نفره
آماده	برخوردار از طرح و برنامه مشخص و تمرین مداوم	- طراحی برنامه‌های مختلف با شرایط فرضی. - رزمایش‌های یگانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه).
دارای فرماندهان زبده	آشنا به مدیریت بهداری رزمی، آشنا به فنون نظامی، آشنا به تسلیحات جدید	-گذراندن دوره‌های مختلف مدیریت بهداری رزمی. -گذراندن دوره‌های آشنایی با فنون و تسلیحات جدید نظامی.
پیش‌بین	آگاه به تاکتیک دشمن، آگاه به فنون جنگ نامتقارن	تعامل فرماندهان بهداری رزمی بایگان‌های نظامی عمل‌کننده.
خلاق	برخورداری از علم و تجربه	- آموزش مداوم. - رزمایش‌های یگانی. - رزمایش‌های سالانه. - بهره‌گیری از تجارب رزمایش‌های یگان‌های دیگر.
تأکید بر حفظ نیروی رزمی	برخورداری از تخصص و فن آوری	مصادیق کد تخصصی
تأکید بر پیشگیری	پیشگیری از بیماری، پیشگیری از مصدومیت و مجروحیت	- واکسیناسیون. - دخیل بودن فرماندهان بهداری رزمی در طراحی عملیات
تأکید بر توانمندسازی نیروهای رزمی	آموزش نیروهای رزمی	- آموزش دوره‌های خود امدادی و دگر امدادی. - دخیل بودن مهارت‌های خود و دگر امدادی در ارزشیابی کارکنان رزمی.

جدیدترین تجهیزات و مناسب‌ترین متدولوژی، راه‌کار دیگری برای تخصصی نمودن این سازمان هست. جهت انجام عملیات نامنظم لازم است بهداری رزمی در واحدهای کوچک سازمان‌دهی شده و نیروهای عمل‌کننده درصحنه نبرد در قالب امدادگر رزمی، پست امداد ۳ نفره، اورژانس های ۵ نفره انجام‌وظیفه نمایند. برخورداری از طرح و برنامه‌ای مشخص و تمرین مداوم در قالب رزمایش های سازمانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه) روش‌هایی برای حفظ آمادگی سازمانی بهداری رزمی در هر زمان لازم هست. آشنایی فرماندهان بهداری رزمی به مدیریت دانشگاهی بهداری رزمی، فنون نظامی و تسلیحات جدید راهی است عالمانه جهت واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های متغیر و برخورداری از تشکیلات و سازمان‌دهی متغیر. بهداری رزمی جهت تبدیل‌شدن به سازمانی پیش‌بین و برخوردار از قدرت پیش‌بینی نسبت به وضعیت‌های متغیر باید به تاکتیک‌های نظامی دشمن آگاه بوده و تسلط کاملی بر فنون جنگ نامتقارن داشته باشد. لازمه این کار تعامل فرماندهان بهداری رزمی با یگان‌های نظامی عمل‌کننده و ایفای نقش آنان در طراحی عملیات رزمی است. بهداری رزمی باید از حالت پشتیبانی خویش خارج‌شده و ماهیتی اجرائی به دست آورد. این سازمان باید از طریق آموزش مداوم، رزمایش های یگانی، رزمایش‌های سالانه، بهره‌گیری از تجارب رزمایش‌های یگان‌های دیگر تبدیل به تشکیلاتی خلاق و برخوردار از علم و تجربه گردد. پیشگیری از مصدومیت و مجروحیت نیروهای رزمی نیز یکی از وظایف بهداری رزمی است که از طریق تعامل فرماندهان بهداری رزمی در طراحی عملیات رزمی حاصل می گردد. آموزش‌های خود امدادی و دگر امدادی نیز گامی درراه

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

توانمندسازی نیروهای رزمی هستند که از طریق دخیل بودن مهارت‌های خود و دگر امدادی در ارزشیابی کارکنان رزمی به موفقیت نائل خواهد شد (جدول ۳).

اگرچه گفتمانی در آمریکا مبنی بر عدم توانایی حمله به ایران، قوی شده است لیکن هنوز از دستور کار آمریکایی‌ها خارج نشده و نخواهد شد. تهاجمات اخیر در سوریه و لبنان و وجود گروه‌های فشار برای آغاز جنگ علیه ایران در آمریکا و اسرائیل، از عوامل افزایش تهدیدات این دو کشور علیه ایران است [۱۷]. ایالات‌متحده تلاش می‌کند تا استراتژی نظامی خود را به‌واسطه پیشرفت‌های فن نظامی از راه‌های: تمرکززدایی و فشردگی سلسله‌مراتب (از بین بردن فاصله میان سطوح استراتژیک، تاکتیکی و عملیاتی از طریق ارتباط مستقیم فرماندهی و اطلاعات موردنیاز واحدها)؛ سامانه‌های ضربتی دقیق (اطلاعات جاسوسی تمام‌عیار، مراقبت، شناسایی و اکتشاف، هدف‌گیری و حمله دقیق با استفاده از تسلیحات هدایت‌شونده) و افزایش قابلیت مانور واحدها، افزایش دهد [۱۱]. در مواجهه با چنین استراتژی‌ای، تشکیلات بهداری رزمی باید مبتنی بر واحدها و یگان‌های امدادی- درمانی کوچک، با فن‌آوری جدید و پرتابل و امکانات لجستیک مدرن باشد تا موجبات تحرک بالا، ابتکار و خلاقیت و خودمختاری را در رده‌های عمل‌کننده فراهم نماید.

وضعیت انقلاب در امور نظامی ارتش آمریکا نسبتاً مبهم و ناپایدار به نظر می‌رسد اما برخی از عناصر مهم آن عبارت‌اند از: مبانی جدید تسلیحاتی (لیزر فیبری، میکرو ویو، تسلیحات غیر کشنده، فن آوری رمزگذاری)؛ فن آوری‌ای نامرئی سازی و استتار؛ پایگاه‌های نظامی کم‌هزینه و سریع‌الانتقال و سامانه‌های پرتاب هواپیماهای بدون سرنشین و موشک‌های کروز؛ فن های خودکار شناسایی هدف، سامانه‌های راداری پیشرفته و حس گرهای فرو قرمز و تصویر طریق پردازی از شرایط جغرافیایی با جزئیات دقیق [۱۱]. تمامی ویژگی‌های مذکور دلالت دارند بر تحرک، انعطاف‌پذیری و حملات سریع و دقیق یگان‌های نظامی آمریکا. بنابراین بهداری رزمی، بایستی از انعطاف‌پذیری و واکنش سریع نسبت به وضعیت‌های کاملاً متغیر برخوردار باشد. لازمه این کار برخورداری بهداری رزمی از ساختاری ارگانیک و پویاست که از طریق ساختار شبکه‌ای و عدم تمرکز در تصمیم‌گیری و رسمیت پائین حاصل خواهد شد. بهداری رزمی در چنین عرصه ای، استقرار، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی مدون و بدون تغییر نداشته و تشکیلات و سازمان‌دهی آن بسته به نوع تهدیدات و مراحل عملیات به‌طور مداوم در حالت تغییر خواهد بود. از طرفی با توجه به اینکه ایران توان بالقوه‌ای در جنگ‌های زمینی داشته و از نیروهای استشهادی بسیاری برخوردار است و نیز با توجه به اینکه ناهمواری‌های فلات ایران، این کشور را برای ورود دشمنان سخت و دشوار می‌نماید، حمله زمینی به ایران با دشواری های بسیاری همراه بوده و به همین جهت در سال‌های اخیر همه تهدیدات از سوی بخش هوائی و دریایی بر جمهوری اسلامی ایران متمرکزشده است. به‌طورکلی تهدیدات هوائی به دو شکل امکان‌پذیر خواهد بود، بمباران هوائی و حملات موشکی. همچنین تهدیدات هوائی با دو نوع استراتژی احتمالی صورت خواهد گرفت، حملات استراتژیک و حملات تاکتیکی. در حملات استراتژیک، زیرساخت‌های مهم کشور از قبیل کارخانه‌ها، پالایشگاه‌ها، سدها، نیروگاه‌ها و خطوط راه‌آهن مورد هدف قرار می‌گیرند ولی در حملات تاکتیکی مراکز فرماندهی نیروهای مسلح، انبارهای مهمات، فرودگاه‌ها و پادگان های نظامی تخریب می‌گردند [۱۵]؛ بنابراین در مواجهه با تهدیدات هوائی، بهداری رزمی نیروهای مسلح باید خود را برای رویارویی با دو نوع از حملات موشکی و بمباران هوائی، با دو نوع استراتژی شامل حملات استراتژیک و حملات تاکتیکی آماده نماید. نکته حائز اهمیت در حملات هوائی، شدت جراحات و آسیب‌های واردشده به مصدومان است، بدین منظور بهداری رزمی باید بر پیش‌بینی و پیشگیری و سرعت عمل تأکید نماید. باید بر تعامل فرماندهان بهداری رزمی با یگان های نظامی عمل‌کننده، تربیت تکنسین‌های امدادی ماهر و سرعت بالا برای حضور یافتن در محل و امداد و نجات سریع و بدون تأخیر تأکید نموده و خود را به وسایل امدادی زمینی و هوائی پرتابل تجهیز نماید. علاوه بر این به‌واسطه اهمیت وجود و حضور گروه‌های امدادی-درمانی در نجات جان مصدومان، یگان های بهداری رزمی باید برای مصون بودن از حملات تاکتیکی، زمینه‌های لازم را برای ایجاد مقرها و مکان‌های مخفی و ایمن، فراهم نموده و در شرایط لازم نیرو و تجهیزات خود را در آن‌ها مستقر سازد. امروزه سرعت در هدف‌گیری و حمله به آن، هدف‌گیری به کمک تصاویر عملیاتی بلادرنگ، برنامه ریزی انعطاف‌پذیر و عملیات پویا، اجرای عملیات در دوردست ها، مهمات هدایت‌شونده، استفاده کمتر از نیروی زمینی در مواجهه با تهدیدات نامتقارن، از برنامه‌های راهبردی آمریکا و سایر قدرت‌های نظامی است [۱۳]. برخورداری بهداری رزمی از واکنش سریع، راهی است برای مواجهه با تأکیدات تهدیدات نظامی آتی بر سرعت عمل. بهداری رزمی در تهدیدات آتی بایستی از تحرک و واکنش سریع برخوردار بوده و جهت دستیابی به این هدف نیاز به فن آوری مناسب و تمرین مداوم دارد. فن آوری پرتابل و رزمایش های یگانی علاوه بر رزمایش‌های سالانه راهی است برای دستیابی به این هدف. علاوه بر این لازم است بهداری رزمی از محل استقرار دشمن و اهداف نظامی آن آگاه باشد تا بتواند در کم‌ترین زمان ممکن و با بیشترین سرعت در عملیات امداد و انتقال، به نجات مجروحین و مصدومان بپردازد. همچنین به‌واسطه مواجه‌شدن با تعداد زیادی از مصدومان، با جراحات و صدمات بسیار متفاوت لازم است تکنسین‌های امداد بهداری رزمی، دوره‌های خاصی را

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

درزمینه تریاژ مجروحین نظامی در جنگ‌های نوین ببینند [۱۸]. یکی از مدعیان تندروی جنگ علیه ایران، اسرائیل است. هرچند برخی گزارش‌ها نشان می‌دهد که اسرائیل به لحاظ فنی توانائی آسیب رساندن به تأسیسات هسته‌ای ایران را ندارد [۱۹] جنگ ۳۳ روزه اسرائیل-حزب ا... نشان داد، از آنجائی که درگیر شدن در جنگ چندماهه بار اقتصادی-اجتماعی بالائی بر رژیم صهیونیستی دارد، نبرد برق‌آسا و مقدم بودن حملات هوائی بر حملات زمینی از اولویت‌های نظامی رژیم صهیونیستی است [۱۴] بدین‌جهت، لازم است بهداری رزمی خود را برای مواجه‌شدن با انبوهی از تهاجمات هوائی شدید و کوتاه‌مدت که ممکن است عوارض شدیدی به‌صورت پراکنده در گستره جغرافیائی کشور داشته باشد، آماده نماید و لازمه چنین امری برخورداری از ناوگان امداد و انتقال زمینی، دریایی و هوائی کافی، مدرن و کارآمد است. از طرف دیگر با توجه به اینکه انسداد تنگه هرمز یکی از راهبردهای اساسی جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به حمله نظامی می‌باشد [۱۵]، با توجه به استقرار ده ها ناو آمریکائی در خلیج‌فارس و با توجه به امکانات وسیع جمهوری اسلامی ایران در این منطقه، بهداری رزمی بایستی خود را برای امدادرسانی در نبردی تمام‌عیار در عرصه دریا آماده نماید. ایران به‌عنوان کشوری که در مرزهای جنوبی و شمالی خود صاحب آبراه‌های بسیار استراتژیک می‌باشد، لازم است تا از دو منظر به پدیده شناورهای امدادی توجه نماید: امدادرسانی نظامی و امدادرسانی غیرنظامی که هر دو می‌توانند در شرایط لازم به یاری یکدیگر شتافته و ایفاگر نقش‌های بسیار مهمی باشند. با توجه به وجود مراکز اقتصادی و توریستی بسیار بااهمیت در سواحل و جزایر جنوبی کشور [۲۰]، امدادرسانی غیرنظامی اهمیت کمتری نسبت به امدادرسانی نظامی ندارد. هرچند سازمان هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران اقدامات قابل‌توجهی در این زمینه انجام داده است [۲۱]، ولی لازم به نظر می رسد توجه بیشتری در این زمینه صورت گیرد. به‌واسطه اینکه محیط دریا، محیط طبیعی زیست انسان نیست، لذا شرایط و مقتضیات خاص خود را طلب می‌کند. نخستین و مهم ترین این مقتضیات آن است که فرد مصدوم، هم باید از صدمه ای که دیده نجات یابد و هم زندگی‌اش در محیط آب به خطر نیفتد. به‌بیان‌دیگر امدادرسان در دریا بایستی فرد مصدوم را، جدای از اینکه دچار چه ترومایی شده، نخست از خطر خفگی نجات دهد. علاوه بر این در محیط خشکی فرد مصدوم در نقطه‌ای زمین‌گیر شده، منتظر امدادگر می‌ماند اما در محیط دریا به‌واسطه حرکت آب، معمولاً مصدومان مسافت های زیادی جابجا می‌شوند. همین نکته به‌ظاهر ساده می‌تواند پدیده امدادرسانی دریایی را به‌طورجدی پیچیده نماید. لذا آنچه پیش از درمان مصدومان مطرح می‌شود، امداد و نجاتی کارآمد و منطبق بر استانداردهای پزشکی است. به‌طورکلی مراتب پنج‌گانه امداد عبارت‌اند از: جستجو، نجات از منطقه خطر، حفظ شرایط مصدوم و انتقال تا نقطه امداد، پست امداد و ارائه کمک اولیه و انتقال به مرکز درمانی مجهزتر، که به تمام این پنج مرحله باید اصل نجات از آب و خطرات ناشی از آن (خفگی و حیوانات خطرناک دریا) را نیز افزود [۲۲]. در صورت آغاز جنگ بین ایران و آمریکا، تأسیسات هسته‌ای ایران تنها هدف آمریکا نخواهد بود، بلکه برخی از اهداف نظامی ایران مانند پایگاه‌های نظامی سپاه، پایگاه‌های دریایی ارتش، محل استقرار موشک‌های بالستیک شهاب ۳ و ... در صدر اهداف آمریکا خواهد بود. به‌بیان‌دیگر اولویت آمریکا در آغاز هجوم به ایران مراکز و تأسیسات نظامی خواهد بود. انتظار می‌رود در آغاز هجوم، قبل از هر چیز بمب‌افکن‌های بی ۱ و بی ۲ پایگاه های محل استقرار موشک‌های شهاب و پایگاه‌های سپاه را هدف قرار دهند. سپس جنگنده‌های اف ۱۱۷ جهت ایجاد نابسامانی در دفاع هوائی ایران به‌ویژه سامانه تور ام-۱ وارد عمل خواهند شد. انهدام نیروهای دریایی و زمینی در پایگاه‌های بندرعباس، ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ نیز اهداف بعدی آمریکا خواهد بود. آمریکا در صورت تسلط بر تنگه هرمز، به پایگاه‌ها و مراکز نظامی داخل ایران حمله خواهد نمود [۱۶]. بهداری رزمی علاوه بر آماده‌سازی و تجهیز یگان‌های خود در مناطق فوق‌الذکر به انواع تجهیزات پیشرفته و سیار و نیز انواع وسایل امدادی دریایی، هوائی و زمینی باید اهداف نظامی احتمالی را شناسایی نموده و تمهیدات لازم را برای امدادرسانی و حمایت بهداشتی درمانی، در صورت حمله احتمالی بیندیشد. بهداری رزمی در مواجهه با حمله به مراکز نظامی بایستی تأکید بر عملیات نامنظم و حفظ نیروهای رزمی نماید. این کار عمدتاً از راه تقسیم یگان‌های بهداری رزمی به واحدهای کوچک و برخورداری از نیروهای تخصصی و متدولوژی کارآمد امکان‌پذیر خواهد بود. همچنین لازم است جهت مداوای تخصصی تر مصدومان، بیمارستان‌های سیار در سواحل دریای عمان و خلیج‌فارس و نیز جزایر ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ نیز در نظر گرفته شود. علاوه بر این ایمن‌سازی رزمندگان علیه بیماری‌های شایع که پس از نبرد شایع خواهند شد نیز از نکات مهم بهداری رزمی جهت حفظ نیروهای رزمی در نبردهای آتی است [۱۰]. نکته دیگر اینکه یکی از درس‌های مهم تجربه سقوط صدام، ناموفق بودن استراتژی نظامی عراق در مقابله با دشمن قوی‌تر در داخل مرزهای کشور بود. ارتش عراق در داخل کشور، چاره‌ای جز اتخاذ موضعی تدافعی در مقابل یک ارتش به‌مراتب مسلح‌تر نداشته و سرنوشت چنین نبردی، از همان ابتدا مشخص بود. برای دچار نشدن به سرنوشت عراق، مسئولان نظامی ایران بارها تأکید کرده‌اند که در صورت حمله نظامی آمریکا، این جمهوری اسلامی است که میدان نبرد را تعیین خواهند کرد [۲۳]. معنی واضح‌تر این تهدید آن است که در

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

صورت حمله آمریکا، نیروهای ایرانی نه‌فقط در مرزهای خود که در عراق، افغانستان، لبنان، فلسطین، کشورهای خلیج‌فارس کـه میزبان پایگاه‌های آمریکایی هستند، یا حتی نقاط دیگر، خواهند جنگید، بنابراین لازم است بهداری رزمی برای انجام عملیات در خارج از مرزها نیز آماده باشد. لازمه چنین کاری برخورداری از طرح و برنامه مشخص و تمرین مناسب با توجه به سناریـوهـای فرضی است. رزمایش‌های سازمانی خارج از برنامه‌هـای مـدون یگانی می‌تواند در این عرصه بسیار تأثیرگذار باشد.

جدول ۴: الزامات سازمانی بهداری رزمی نیروهای مسلح ایران بر اساس ویژگی‌های حملات نظامی آتی دشمن و ویژگی‌های بهداری رزمی در نبرد نامتقارن

کدهای تهدیدات	کدهای متناسب بهداری رزمی	الزامات سازمانی بهداری رزمی	مصادیق
ساختار سازمانی منعطف	انعطاف‌پذیر	برخورداری از ساختار ارگانیک و پویا	**ساختار شبکه‌ای، تمرکز پائین، رسمیت پائین**
تأکید بر سرعت عمل	دارای واکنش سریع	برخورداری از فن آوری مناسب، تمرین مداوم	**- برخورداری از فنّاوری پرتابل** **- رزمایش‌های یگانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه)**
تأکید بر دقت حملات	- پیش‌بین - خلاق	-آگاه به تاکتیک دشمن، آگاه به فنون جنگ نامتقارن. - برخورداری از علم و تجربه	**- تعامل فرماندهان بهداری رزمی بایگان‌های نظامی عمل‌کننده.** **- آموزش مداوم، رزمایش‌های یگانی، رزمایش‌های سالانه، بهره‌گیری از تجارب رزمایش‌های یگان‌های دیگر.**
تأکید بر حملات هوایی	- پیش‌بین. - تأکید بر پیشگیری. - واکنش سریع	-آگاه به تاکتیک دشمن، آگاه به فنون جنگ نامتقارن. - پیشگیری از بیماری، پیشگیری از مصدومیت و مجروحیت - برخورداری از فن آوری مناسب، تمرین مداوم	**- تعامل فرماندهان بهداری رزمی بایگان‌های نظامی عمل‌کننده.** **- واکسیناسیون نیروهای نظامی.** **- دخیل بودن فرماندهان بهداری رزمی در طراحی عملیات.** **- فن آوری پرتابل، رزمایش‌های یگانی**
احتمال حمله به مراکز غیرنظامی	*- آشنا به مدیریت بحران. *- آشنا به امدادرسانی در حوادث غیرمترقبه	آموزش. -کسب تجربه.	**- تمام نیروها باید آموزش مدیریت بحران ببینند.** **- تمام نیروها باید آموزش امداد در حوادث غیرمترقبه ببینند.**
احتمال حمله به مراکز نظامی	- نامنظم. - تأکید بر حفظ نیروی رزمی.	- تقسیم شدن به واحدهای کوچک. - برخورداری از تخصص و فن آوری.	**- امدادگر رزمی، پست امداد ۳ نفره، اورژانس‌های ۵ نفره.** **- نیروهای تحصیل‌کرده در رشته‌های مختلف، برخورداری از مناسب‌ترین متدولوژی**
جنگ خارج از مرز	- آماده	- برخوردار از طرح و برنامه مشخص و تمرین مناسب	**- طراحی برنامه‌های مختلف با شرایط فرضی.** **- رزمایش‌های یگانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه).**
احتمال حمله به مراکز نظامی حساس در جنوب کشور	دارای واکنش سریع	برخورداری از فن آوری مناسب، تمرین مداوم	**- برخورداری از فن آوری پرتابل** **- رزمایش‌های یگانی (علاوه بر رزمایش‌های سالانه)**

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

نتیجه‌گیری

* با توجه به نوع تهدیدات آینده، بهداری رزمی ایران بایستی بر سرعت عمل در عملیات امداد و انتقال تأکید بیشتری نموده و سازوکارهای لازم در این زمینه را فراهم نماید.

* با توجه به اینکه بیشتر تهدیدات از سوی بخش هوائی و دریایی بر جمهوری اسلامی ایران متمرکزشده است، به همین جهت بهداری رزمی ایران بایستی بیشترین توان خود را برای مواجهه با حملات هوائی و دریایی به کاربرد. پیش بینی، پیشگیری و واکنش سریع مهم‌ترین راهکار بهداری رزمی در این زمینه است.

* با توجه به اینکه تهدیدات هوائی به دو شکل بمباران هوائی و حملات موشکی و نیز با دو نوع استراتژی حملات استراتژیک و حملات تاکتیکی صورت خواهد گرفت، بهداری رزمی بایستی برای امدادرسانی در بمباران‌های هوائی و حملات موشکی، از نوع استراتژیک یا تاکتیکی آماده باشد و خود را به انواع تجهیزات پیشرفته امداد هوائی مجهز سازد.

* در صورت حمله نظامی آمریکا، عرصه دفاع از کشور محدود به مرزهای ایران نخواهد بود، بنابراین لازم است بهداری رزمی برای انجام عملیات در خارج از مرزها نیز آماده باشد و طرح و برنامه مشخصی در این زمینه تدوین نماید.

*از آنجائی که تهدیدات آتی برق‌آسا و انبوه خواهد بود، لازم است بهداری رزمی خود را برای مواجه‌شدن با انبوهی از تهاجمات هوائی شدید و کوتاه‌مدت که ممکن است عوارض شدیدی به‌صورت پراکنده در گستره جغرافیائی کشور داشته باشد آماده نماید. برخورداری از واکنش سریع از الزامات بهداری رزمی در این زمینه است.

* در صورت حمله دشمنان غربی به تأسیسات هسته ای و در صورت موفقیت فرضی آن‌ها بهداری رزمی باید اقدامات لازم را برای مواجهه با تشعشعات هسته‌ای، قبل و بعد از حملات انجام دهد. اشراف کامل بر مدیریت بحران و امدادرسانی در حوادث غیرمترقبه از مبانی لازم برای مواجهه با چنین تهدیداتی است.

* از آنجائی که درنبرد بین ایران و آمریکا تأسیسات هسته ای ایران، تنها هدف آمریکا نبوده و برخی از اهداف نظامی ایران نیز در صدر اهداف آمریکا خواهد بود، درنتیجه بهداری رزمی علاوه بر تأسیسات هسته‌ای باید اهداف نظامی احتمالی را شناسایی نموده و تمهیدات لازم را برای امدادرسانی و حمایت بهداشتی درمانی، بیندیشد.

* از آنجائی که در حمله احتمالی نیروهای غربی به ایران، نیروهای دریایی و زمینی مستقر در پایگاه‌های بندرعباس، ابوموسی، تنب کوچک و تنب بزرگ اولین اهداف دشمنان خواهند بود، علاوه بر تمهیدات نظامی که توسط فرماندهان عملیاتی در این زمینه اندیشیده شده است، لازم است بهداری رزمی نیروهای مسلح از آمادگی کامل از حیث نیرو، امکانات، تجهیزات، وسایل تدارکاتی و پشتیبانی، در این مناطق برخوردار باشد.

* از آنجائی که احتمال درگیری در دریا بسیار بالا است، لازم است بهداری رزمی خود را به انواع فن‌ها، تاکتیک‌ها و تجهیزات لازم برای امدادرسانی، از قبیل آمبولانس دریایی، اورژانس دریایی، بالگرد آمبولانس و...تجهیز نماید.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

References

1-Farhad A. Methods of facingwith military threats of USA against Tehran's vital areas in asymmetric warfare.Non-operatingdefense organization. Website of EttelaresanipaydaryMelli.2007. Available as: http://91.225.52.75/article

2-Parsapoor R.Special status of asymmetric warfare in Iran's defense doctrine. Study center of khaligefars. Monthly magazine of khaligefarsvaamniat.2011. Available from: ttp://persiangulfstudies.com/fa/index.asp?P=NEWS2&Nu=191.

3-Amerioon A, Mohammadzadeh F. Organization and management of health care system in warfare.1th ed. Tehran: The center for compiling pedagogic books of ETD of IRGC.2008.

4-Morsali F.Analytical and historical study of the American Institute Saban report, failure of 10 overthrowstrategies.Seventeenth festival of news agencies and notification Web sites. 2010.

5-Mayring P. Qualitative content analysis. Forum Qualitative social Research. Online Journal,1(2).25/3/2013.4pm. Available as: http://qualitative – research.net/fqs-e/200inhalt-e.htm

6-Department of defense. United States of America. The Military Health System Strategic Plan.A roadmap for medical transformation. 2009. Available from. http://fhp.osd.mil/pdfs/MHS%20QDR%20Medical%20Transformation%20Roadmap.pdf

7-Mohammadzadeh F. Health care in asymmetric warfare.1th ed. Tehran: The center for compiling pedagogic books of ETD of IRGC.2009.

8-Mohammadzadeh F, Tofighi SH. Military health in asymmetric warfare. Quarterly magazine of health department. Baquiyatallah University of medical science. 2008; 7 (25).

9-Steven F. Combat health supports of the transformation force in 2015. US army war college. Online website of information for the defense community. 10 April 2001. Available as: http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA390517

10-Dallas W H. Strategic medical leadership in the global war on terrorism. US army war college. Online website of information for the defense community. 21 MAR 2008. Available as: http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA479005

11-FarajiradAR,Soofi A.Strategic developments, information technology and revolution in military affairs of US.Journal of Human geography. 2010; 2 (3).

12-Ebrahimnia M, farzaneh A, Ebady A, Tofighi SH.Evaluation of structural models of military healthcare organizations in the asymmetric battle.Journal of military medicine.2012; 14(2).

13-Christopher J B, Robert P H, Robert E M. Trends in future war, What Trends in America's Post-Cold war. Northrop Grumman Corporation. Analysis Center Papers. January 2003.

14-Mohammad KH.Difficult victory, 33day war, Israel Hezbollah. 1thed. Tehran: Institute of andishesazan noor.2009.

15-Parsapoor R.Iran and cross-regional combat,persian gulf, the front line of battle.persian gulf studies center.Pars sea research center.2010.

16-Sovailem H. Strait of hormuz,Center for confrontation between Iran and America. (Translated by mirkarimi). Center for strategic studies for Al-Ahram. Pars sea research center.2010.

17-Petras J. US-Israel War on Iran: The Myth of Limited Warfare.global research. April 5, 2012. Website of global research.ca. Cited July 19, 2012.

18-available as: http://wwwglobalresearchca/indexphp?context=va&aid=30150.

19-Triage: Definition of Medical Triage and How It Works [database on the Internet]. About.com Guide. Pationt empowerment. March 29, 2012. Available from: http://patients.about.com/od/glossary/g/Triage-What-Is-The-Definition-Of-Medical-Triage-And-How-Does-Triage-Work.htm

20-Byman D IM, Maloney S, O'Hanlon ME, Pollack KM, Riedel B. Which Path to Persia? Options for a New American Strategy Toward Iran.Saban center analysis paper. June 2009; Number 20.

21-Parsapoor R.Bandar abbas land use planning,Persian Gulf studies center. Journal of persian gulf and security.2010; July.

22-Heidar H.Production of marine ambulance in theIran. Organization of seaports and sea craft. News system of seaports. 2011. Available as: http://news.pmo.ir/newsdetail-9748-fa.html

23-Nobakht M. Review of rescue vessels and marine hospitals characteristics. Staff of the IRGC navy. Center of navalmedicineresearches.Third international congress of health-care and crisis management in disasters. Tehran; 2006.

24-Safavi Y. If the military attack,Iran will set the battlefield. Sepah news. Available from: http://shahedjavedan.persianblog.ir/post/2684/

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]

Organizationalrequirements for IRAN military med against military treats: A qualitative study

Chaghary M (Ph.D), Tofighi SH (Ph.D), Aghighi A(Ph.D)

Abstract

Introduction: Despite of Iran's peaceful nuclear activity, America and Israel and their allies repeatedly have treated Iran to military attack. Inthis condition the military health care system of Iran along with other parts of Iran's military system, should be ready to providehealth care service supports. This research has tried to provide organizationalrequirements for improving preparedness of military medicine of Iran.

Methods: This study is analytical-applicativeand itis a futures study. Information gatheredfrom: related books, Google scholar, Pub med, general databases and other released news. Population included of allsubjectsin the field ofmilitary threatsagainst Iran and characteristics of military medicine. Samplingwas Purposeful and propositions selected as samples. In this study information, gathered in two fields,military threats and military health care system in asymmetric battle. Analysis of data was donethrough induction analysis.

Results: Military health care system in asymmetric warfare follows from principlessuch as:agility, organic structure, advanced and portable technology, low organizational concentration and formalization, matrix structure,experienced commanders familiar with military techniques, changing and scattered and small structure, predictive ability and also quick Reaction.Moreover,military threats mainly focused on Iran by air and marine sectors. Threats will be blitz, short term, with flexible scheduling and dynamic operating, based on space- war and new military bases. Operation in afar and less use of ground forces will be characteristics of militaryattacks

Conclusion: More emphasis on quick reaction, equipping modern relief devices, developing the air and marine rescue, providing secret headquarters, identifying threatened military centersand obtain the necessary preparations, improving the predictive ability,rapid response to changing conditions, familiarity with the new weapons' harm, more familiarity with the techniques of camouflage and concealment, developmentand promotion of self and another one relief educations, coordinationwiththe civilian health care system and development of mobile health centers in the South Coasts, are basic strategies for improving the ability of military health care system in facing with the futurethreats.

Key words: Military medicine, Asymmetric warfare, Threat, Organizationalrequirements.

---

*Corresponding Author:-School of health, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
-Healthmanagementresearch center, Baqiyatallah institute of military medicine, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-25]